

Recenzent:

dr hab. Michał Kacperczyk, prof. AS

Akademia Sztuki w Szczecinie
Wydział Grafiki
Katedra Grafiki Projektowej
Pracownia Typografii

Reprezentowana dziedzina:
dziedzina sztuki
dyscyplina: sztuki plastyczne
i konserwacja dzieł sztuki

Łódź / Szczecin,
dnia:
19 grudnia
2022 r.

RECENZJA W PRZEWODZIE DOKTORSKIM

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Martynty Sobolewskiej z tytułu: *Jak sprzedać koniec świata?* przygotowanej pod opieką promotorską Pana dr hab. Tomasza Kipki, prof. UŚ i Promotor pomocniczej Pani dr hab. Pauliny Poczętej, prof. UŚ; sporządzona w związku ze wszczęciem przez Radę Instytutu Sztuki Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej sztuki pięknej; procedowanego przez Radę Naukową Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Pismem przewodnim, z dnia 17 października 2022 roku, zostałem poinformowany przez Dyrektora Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji, Pana dra hab. Stefana Lechwara, prof. UŚ, iż dnia 21 września 2022 r. zostałem wyznaczony przez Radę Naukową Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na recenzenta w przewodzie doktorskim Pani mgr Martynty Sobolewskiej, której przewód doktorski został wszczęty w dniu 10 kwietnia 2019 roku.

PODSTAWY PRAWNE:

1. Art. 186 i 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 z późniejszymi zmianami).
2. Art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2018 r., poz. 261).
4. Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30.08.2018 r. poz. 1669 z późn. zm.).

TEMAT ROZPRAWY DOKTORSKIEJ:

JAK SPRZEDAĆ KONIEC ŚWIATA?

SYLWETKA DOKTORANTKI

Pani mgr Martyna Sobolewska jest absolwentką Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (filia w Cieszynie), gdzie w 2015 roku ukończyła studia drugiego stopnia na kierunku Grafika realizując prace dyplomowe w pracowniach Pana dra hab. Tomasza Kipki, prof. UŚ (z zakresu projektowania graficznego) i Pani prof. dr hab. Joanny Piech-Kalarus (z grafiki warsztatowej, która została zakwalifikowana do programu *Najlepszy Dyplom – Grafika. Uczeń i jego promotor* w 2015 roku). W 2013 roku dzisiejsza Doktorantka z wyróżnieniem ukończyła studia pierwszego stopnia na Wydziale Artystycznym UŚ w Katowicach (filia w Cieszynie) realizując prace dyplomowe pod kierunkiem Pana dra hab. Tomasza Kipki, prof. UŚ i Pana dra hab. Jarosława Skutnika, prof. UŚ. Wcześniej (w 2010 roku) Pani Martyna Sobolewska ukończyła studia pierwszego stopnia w zakresie edukacji artystycznej w Instytucie Sztuki Uniwersytetu Opolskiego, broniąc pracę dyplomową z obszaru fotografii w pracowni prowadzonej przez Pana dra hab. Grzegorza Gajosa, prof. UO.

Pani mgr Martyna Sobolewska od 2017 roku zatrudniona jest w macierzystej Uczelni (obecnie w Instytucie Sztuki UŚ), gdzie prowadzi zajęcia z zakresu projektowania graficznego / grafiki projektowej, struktur wizualnych, liternictwa i typografii, grafiki cyfrowej, projektowania opakowań, obsługi programów graficznych i przygotowania do druku (DTP).

Doktorantka specjalizuje się w szeroko pojętym projektowaniu graficznym / projektowaniu komunikacji wizualnej ze szczególnym uwzględnieniem sztuki plakatu (często zaangażowanego społecznie), projektowania identyfikacji wizualnej i grafiki wydawniczej.

Na podstawie dostarczonych do recenzji materiałów Artystka jawi się w moim odbiorze jako twórczyni interdyscyplinarna, która tworzy także obiekty i instalacje. Pani Martyna posiada doświadczenie nie tylko w branży projektowo-reklamowej ale także w operowaniu materiałem tekstylną. Zainteresowania twórcze i problematyka poruszanych tematów prac autorstwa Doktorantki pozycjonuje się najczęściej w obszarze ekologii i problemów społecznych. Artystka zajmuje się kwestią lęków świata ponowoczesnego, analizując różne jego źródła i aspekty.

OCENA DOROBKU ARTYSTYCZNEGO

Z dostarczonej do recenzji dokumentacji wynika, że Pani Martyna Sobolewska jest zaangażowana w życie artystyczne Uczelni i dyscypliny, które reprezentuje, jak również pozostaje zaangażowana w rozmaite aktywności o charakterze artystycznym, wystawienniczym i popularyzatorskim. Doktorantka wykazuje się znaczącą aktywnością artystyczną jak również pracą organizacyjną.

Pani Martyna jest autorką czterech wystaw indywidualnych; w tym trzech zagranicznych, które odbyły się w Berlinie i Krefeld (w 2016 roku) w Niemczech, jak również w Czeskim Cieszynie w ramach *III Przeglądu Twórczości Studentów A Rt+* (2017) i w Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu (2020). Do czasu wszczęcia przewodu doktorskiego* Doktorantka brała udział w 39 wystawach zbiorowych w tym wielu ważnych i prestiżowych wydarzeniach w kraju i za granicą (m.in. w Iranie, Nowej Zelandii, Korei Płd., Meksyku, Szwajcarii, na Słowacji, Węgrzech, Ukrainie, w Niemczech i [wielokrotnie] w Polsce].

* W okresie czasu poprzedzającym złożenie wniosku o wszczęcie postępowania doktorskiego w 2019 roku.

Doktorantka jest laureatką kilku nagród za działalność artystyczną i/lub projektową; m.in. Pierwszej Nagrody w międzynarodowym konkursie na plakat *Posterterrorism* (Iran 2017), jak również Nagrody w konkursie *Aneks* zorganizowanym przez Galerię Sztuki Współczesnej w Opolu (2020). Pani Martyna jest także stypendystką Ministra Edukacji i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia w roku 2018/2019 i finalistką Międzynarodowego Biennale Plakatu Studenckiego w Nowym Sadzie (Serbia 2012).

Doktorantka jest współtwórczynią i animatorką Przeglądu Twórczości Studentów A Rt+ w Cieszynie (w latach 2015–2018); autorką nazwy, logo, strony internetowej i identyfikacji wizualnej Festiwalu, która była przedmiotem opracowania praktycznej części magisterskiej pracy dyplomowej w Pracowni Projektowania Graficznego prowadzonej przez Pana dra hab. Tomasza Kipkę, prof. UŚ.

Portfolio Pani Martyny Sobolewskiej zawiera wiele atrakcyjnych projektów. W dorobku projektowym Doktorantki można znaleźć także interesujące opracowania z zakresu grafiki wydawniczej, oprawy graficzne wydarzeń kulturalnych i inne formy szeroko pojętego projektowania graficznego.

FORMA I STRUKTURA PRACY

Rozprawa doktorska w formacie 210 × 297 mm (A4) i orientacji wertykalnej została opracowana, zaprojektowana i złożona przez Autorkę z dużą dbałością o detale. Dysertacja liczy 74 strony. Na strukturę opracowania składają się dwie części, z których Autorka wyodrębniła osiem kluczowych podrozdziałów – *Wszyscy jesteśmy klientami*, *Czego się boimy*, *Społeczeństwo katastrof*, *Antropocen*, *Koniec Świata i co dalej?*, *Między reklamą a sztuką*, *Apo Store i kilka innych katastrof*, *Na drugim końcu świata*. Strukturę dysertacji dopełniają *Wstęp*, *Zakończenie*, *Bibliografia*, *Spis Ilustracji* jak również *Streszczenie* w wersji polsko i anglojęzycznej. Literatura specjalistyczna została dobrana i wykorzystana w pracy w sposób niezwykle trafny; liczy szesnaście tradycyjnych pozycji wydawniczych, jak również zbliżoną ilość źródeł internetowych.

Zarówno dysertacja jak i dokumentacja dorobku artystycznego zostały zrealizowane w technice druku cyfrowego i oprawione w oprawę bindowaną czarnym drutem, co niestety powoduje, że niektóre strony rozprawy samoczynnie wypadają z rozprawy podczas pracy nad niniejszą recenzją. Pierwsze strony okładki zostały zadrukowane czernią na czarnym surowcu barwionym w masie, co daje efekt jakby spotkania matu z błyskiem ocierającego się o efekt zbliżony do zastosowania lakieru wybiórczego.

Moją uwagę zwraca zamieszczony w prawym dolnym narożniku stron (zarówno recto jak i verso) nieznanego pochodzenia wielocyfrowy, wyszarzony kod, który kojarzyć się może z paginacją postapokaliptycznego wydawnictwa.

Jak się okazuje jest to kod, który pojawił się automatycznie po przeprowadzeniu rozprawy doktorskiej przez system antyplagiatowy.

MERYTORYCZNA OCENA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Rozprawa doktorska Pani mgr Martyny Sobolewskiej stanowi niezwykle interesujące opracowanie z zakresu szeroko pojętej kreacji intermedialnej, które łączy w sobie elementy z pogranicza takich obszarów jak projektowanie graficzne, fashion design, advertising, web design, fotografia, video art i copywriting.

Jak sprzedać koniec świata? – to ambitny projekt o charakterze społecznym, który stanowi naturalną kontynuację dotychczasowej drogi twórczej Doktorantki. Artystka od lat koncentruje bowiem swoje zainteresowania wokół tematów związanych z kondycją dzisiejszego świata, ekologią i problemami społecznymi współczesnej cywilizacji.

Tematyka rozprawy doktorskiej Pani Martyny Sobolewskiej wpisuje się w fantastykę postapokaliptyczną i dotyczy życia po kataklizmie. Artystka odwołuje się do lęków społecznych związanych z obawami o ludzkie życie i przetrwanie.

W pierwszej części dysertacji Doktorantka pochyla się nad charakterystyką społeczeństwa konsumpcyjnego wskazując na obraz lęków społecznych i ich źródeł przede wszystkim w oparciu o teorie „płynnego lęku” Zygmunta Baumana, „społeczeństwa ryzyka” Ulricha Becka jak również „kultury strachu” Franka Furediego. Omawia konsekwencje wynikające z rozwoju społeczeństwa przemysłowego, spowodowane rozwojem cywilizacyjnym i technologii, których skutkami są nieodwracalne zmiany, nad którymi nie można zapanować.

Autorka odnosi się do realiów gospodarki rynkowej systemu kapitalistycznego. Obnaża związane z tym niebezpieczne zjawiska wskazując wpływ człowieka na zmiany w procesach przyrodniczych zachodzących w skali globalnej.

W kontekście wszechobecnej nadprodukcji materiałów, które nie są przyjazne naszej planecie, Autorka wytyka systemowi kapitalistycznemu katastrofy ekologiczne; m.in. wyczerpywanie zasobów naturalnych, paliw kopalnych, zanieczyszczanie środowiska, emisję gazów cieplarnianych (...) etc., które prowadzą do nieodwracalnych zmian klimatycznych i globalnego ocieplenia.

W tej samej części dysertacji Doktorantka obnaża sposoby manipulacji konsumentem, którymi posługuje się reklama. Posiadając doświadczenie na rynku komunikacji wizualnej – zdradza swoje stanowisko nt. komercyjnej reklamy, które przywodzi na myśl tytuł książki Oliviero Toscaniego pt. *Reklama uśmiechnięte ścierwo*. Nawiasem mówiąc wspomnę jedynie, że stanowisko Pani Martyny (w tym zakresie) jest mi szczególnie bliskie. Cytując za Doktorantką: „*Graficy-magicy, specjaliści od upiększania świata, w tym wszystkim są niczym posłańcy diabła; to spod ich rąk wychodzą te piękne iluzje, które mają skłonić klienta do zakupu.*”

W dalszej części rozprawy doktorskiej Autorka przywołuje motywy postapokaliptyczne w sztuce i kulturze współczesnej – na przykładach dzieł artystycznych, filmowych i literackich. Omawia również pojęcie antropocenu; wpływu działań człowieka na ekosystem i zmiany klimatyczne.

Pierwsza część dysertacji stanowi interesujące wprowadzenie do pracy artystycznej, której poświęcona została druga część rozprawy. Składa się na nią opis i analiza pracy praktycznej.

Przedmiotem opracowania części artystycznej jest wieloelementowa, kompleksowa multikreacja autorskiej marki *Apo Store* – fikcyjnego sklepu internetowego stanowiącego swoiste *antitotum* na podane czasowe lęki o przetrwanie.

Na praktyczną część pracy doktorskiej składają się przede wszystkim: kreacja nazwy i projekt logo marki *Apo Store*, opracowanie kolekcji kostiumów, layout strony internetowej jak również grafik na potrzeby profili w mediach społecznościowych, profesjonalna sesja fotograficzna (zarówno plenerowa jak i studyjna) i opracowanie filmu o charakterze promocyjnym.

Głównym założeniem projektu było stworzenie kolekcji strojów, które miałyby chronić ludzkość po apokalipsie. Artystyczna wizja Pani Martyny przedstawia zatem iluzję świata po kataklizmie.

Nazwa marki *Apo Store* w swoim pierwszym członie nawiązuje do apokalipsy. Kreację nazwy *brandu* postrzegam jako niezwykle trafioną. Imię marki *Apo Store* jest chwytliwe, krótkie, proste, łatwe do zapamiętania i przede wszystkim kojarzy się z tematem sprzedaży tego co postapokaliptyczne. Nazwie fikcyjnej marki towarzyszy *claim: Never ending story (Niekończąca się historia)*.

Logo marki ApoStore jest syntetyczne w formie, wyraziste, geometryczne i posiada dużą siłę wyrazu. W swoim kształcie graficznym bazuje na trójkątnym układzie trzech tytułowych typogeometrycznych minuskuł wywodzących się z figury okręgu, które składają się na skrót „apo”. Znaki „p” i „o” zostały połączone ze sobą w swoistą ligaturę nawiązującą w formie do symbolu nieskończoności. Logo jest achromatyczne i posiada dwa podstawowe warianty – pozytywowo i negatywowo. W wersji negatywowej logotyp został zakomponowany w kontrze na polu czarnego trójkąta o zaoblonych wierzchołkach. W efekcie znak ten (w wariantcie negatywowym) może przywołać na myśl znak ostrzegawczy bądź znak drogowy. Dodatkowo może kojarzyć się z oznaczeniami o charakterze certyfikatu zapewniającego o bezpieczeństwie, które umieszcza się na opakowaniach rozmaitych produktów. Poprzez zawartą w swojej formie sugestię nieskończoności – projekt logo Apo Store komunikuje „obietnicę przetrwania”, która znakomicie wpisuje się w przedmiotowe zagadnienie. Projekt znaku graficznego przywołuje zatem na myśl określone / założone przez Autorkę skojarzenia. Znak graficzny marki jest atrakcyjny dla oka odbiorcy, charakterystyczny, czytelny i stosunkowo łatwy do zapamiętania; zachowuje przy tym swoją czytelność w różnych skalach reprodukcji.

Dokumentacja projektu nie obejmuje takich elementów jak siatka konstrukcyjna znaku, dopuszczalne przez Autorkę skrajne pomniejszenie czy pole ochronne znaku.

Mój drobny niedosyt rodzi także brak prezentacji w opisie dzieła elementów takich jak layout strony internetowej czy linii kreatywnej opracowanej na potrzeby mediów społecznościowych.

Powyższe, kosmetyczne uwagi mają w założeniu recenzenta charakter konstruktywny – (nie zaś krytyczny) – i pozostają bez istotnego wpływu na bardzo pozytywny odbiór profesjonalnie opracowanej całości. Z elementami opracowania, o których mowa powyżej można zapoznać się poprzez wskazane w opisie dzieła linki i kody QR do multimedialnej części projektu (m.in. prototypu strony internetowej, filmu promocyjnego i profili w mediach społecznościowych).

Naturalną przestrzenią postapokaliptycznej marki Apo Store jest poligon wirtualnej rzeczywistości. Artystyczna wizja Doktorantki znalazła zatem zastosowanie w świecie internetu.

Na stronie www.apo-store.eu sugerującej sklep internetowy wita nas wirtualny doradca (*chatbot*), który w postaci dymku z komunikatora pyta – *Witaj, skoro jesteś na naszej stronie tzn., że wciąż żyjesz! Jak możemy Ci pomóc?*

Na stronie www czytamy dalej m.in.: *APO powstało, aby uwolnić Cię od lęków. W świecie, w którym jutro jest niepewne, pełne niekontrolowanych zagrożeń i ukrytych niebezpieczeństw, jesteśmy ostatnim bastionem nadziei na bezpieczeństwo i przetrwanie. Najwyższej jakości stroje zapewnią Ci przyszłość. APO – Niekończąca się historia.*

Strona typu *one page* została zaprojektowana w oparciu o technologię *Editor X* (jak wynika ze stopki) przez *Noisy Creations* – w modelu responsywnym. Na stronie studia *Noisy Creations* można znaleźć wpis Doktorantki, która pisze m.in.: *Noisy Creations wzbogaciło cały proces przygotowując stronę internetową projektu i wzbogacając ją o treści wideo.*

Layout sklepu Apo Store w swojej kolorystyce wykorzystuje m.in. jaskrawy turkus. Bazuje na czarno-białej, pozytywowo-negatywowej linearnej typografii. Stanowi ją prosta geometryczna antykwa bezszeryfowa, która bardzo dobrze komponuje się ze znakiem marki.

W zakładce *SHOP* znajdujemy nieco absurdalne, „ambientowe” kreacje kostiumów. Pani Martyna jako źródło swoich inspiracji w tym zakresie wskazuje w opisie dzieła na ilustracje dotyczące *haute couture* wyszukane pod hasłem *future fashion*. Na opracowaną kolekcję składa się sześć modeli; strój *Cocoon*, *Color Shake*, *The Last Nymph*, *Hero*, *Bright Star* i *RealWarrior*.

Do konstrukcji strojów Artystka wykorzystuje i przetwarza rozmaite materiały z odzysku; używa m.in. starego abażuru, worków, zaston, siatki, drutów, folii, plastikowych rurek czy lampek choinkowych (...)
W konwencji osamotnienia i anonimowości – większość uniformów cechuje się zakryciem twarzy.

Pomimo tego, iż Autorka przynajmniej w dysertacji, że opracowane stroje są całkowicie bezużyteczne, wydawać by się mogło, że niektóre z elementów kostiumowych mogłyby znaleźć zastosowanie we współczesnej rzeczywistości. Dla przykładu strój *Cocoon* mógłby okazać się przydaty osobom, które obawiają się ukąszenia przez latające owady, zaś strój *Color Shake* mógłby stanowić swoistą „kurtynę” dającą odrobinę cienia w przesadnie upalne dni urlopu. Ekologiczny atrybut *Ostatniej Nimfy* stworzony z parasola wydaje się niezwykle pomysłowym i funkcjonalnym narzędziem do odzyskiwania wody z deszczu; natomiast elementy kostiumu *Bright Star* mogłyby się sprawdzić jako wspomagające lokalizację dziecka wieczorową porą w tłumie...

Na stronie internetowej projektu www.Apo-Store.eu można natrafić także na rozmaite akcesoria i gadzety ochronne mające uchronić człowieka przed końcem świata (jak np. *Last Drop* – ostatnią kroplę wody), jak również przedmioty kolekcjonerskie – symbole minionej (bezpiecznej) epoki; w tym dla przykładu *LifeSaver* czyli prezerwatywę, która „zapobiegając ciąży – ratuje życie”.

Moją uwagę zwróciły również atrybuty z czasu pandemii Covid-19 – (która nawiasem mówiąc miałam „wywrócić do góry nogami” początkowe założenia Doktorantki) – jak np. maski ochronne, rękawiczki, przyłbice i kombinezony, które jako przestarzałe zamieszczone zostały w zakładce SALE %.

Na stronie internetowej projektu znajdują się odsyłacze do opracowanych przez Doktorantkę profili marki *Apo Store* w mediach społecznościowych (Facebook, Instagram).

W części poświęconej opisowi dzieła Autorka pisze m.in.: *Umieszczenie Apo Store pośród innych marek odzieżowych spowodowało, że reklamy na Facebooku i Instagramie trafiały częściej do osób zainteresowanych zakupami niż sztuką. To pozwoliło na element zaskoczenia i dezorientacji odbiorcy, który w celu zrozumienia istoty profilu i funkcjonowania marki zmuszony był eksplorować ich zawartość.*

Ważnymi elementami składającymi się na całościowe opracowanie jest profesjonalna sesja fotograficzna (zarówno studyjna jak i planerowa – zrealizowana w stylistyce *fashion foto*) jak również film promocyjny. Elementy te charakteryzują się atrakcyjnymi kadrami i wyszukaną scenerią znakomicie oddającą pełen niepokoju, opustoszały, postindustrialny pejzaż świata po zagładzie.

Na szczególną uwagę zasługuje w moim odczuciu dobór utworu *Digital Dream* (Cyfrowy sen) autorstwa zespołu *Deap Vally* – (wykonany z wokalistką *SoKo*), który stanowi dźwiękowy *background* filmu reklamowego. Zarówno jego treść jak i brzmienie doskonale oddają klimat postapokaliptyczny.

PODSUMOWANIE

Projekt *Apo Store* autorstwa Pani mgr Martyny Sobolewskiej zrealizowany w ramach rozprawy doktorskiej pt. *JAK SPRZEDAĆ KONIEC ŚWIATA?* opracowany został w oparciu o starannie przemyślany scenariusz, który pozostaje mocno powiązany z realnymi problemami współczesnego świata. Przedmiotem rozprawy jest złożone, wieloelementowe, kompleksowe opracowanie, które łączy w sobie rozmaite środki artystycznego wyrazu i stanowi ważny komunikat społeczny. Wykreowane przez Panią Martynę Sobolewską stroje na koniec świata, jak również polityka marki *Apo Store* w sposób symboliczny ukazują współczesnego człowieka, jego lęki i pragnienia dot. zachowania nieśmiertelności.

Projekt *Apo Store* stanowi swoistą reprezentację lęków i słabości świata ponowoczesnego. Pani Martyna ukazuje w swojej pracy doktorskiej człowieka jako sprawcę i ofiarę apokalipsy. Mroczna wizja sprzedania końca świata bazuje na kulturze strachu i strategii zarządzania lękiem w kulturze globalnego konsumpcjonizmu. Artystka, odwołując się do lęku przed zagładą, stworzyła pełne ironii, kontrowersyjne dzieło; nie rezygnując przy tym z odrobiny humoru. Poszczególne elementy projektu składają się na intrygującą kreację, która pozycjonuje się na pograniczu ironii i pastiszu. Rozbudowane opracowanie ma charakter nieco groteskowy, abstrakcyjny i wpisuje się w fantastykę postapokaliptyczną.

Poprzez swój „artystyczny spisak” Doktorantka wprowadziła element zaskoczenia i dezorientacji wśród odbiorców projektu *Apo Store*. Wykorzystując mechanizmy powszechnie stosowane w branży reklamowej kreatywnie zmanipulowała konsumentów swojej twórczej wizji. Artystka w sposób przerysowany obnażyła mechanizmy sprzedażowe stosowane w komunikacji marketingowej na szeroką skalę. Poniekąd drwiąc ze sprawdzonych strategii czy sloganów reklamowych – stworzyła własne, pełne ironii i sarkazmu hasła na potrzeby projektu *Apo Store*. Pani Martyna Sobolewska skutecznie wykreowała wokół fikcyjnej marki iluzję zagrożenia, nie wskazując przy tym na jego źródła ani przyczyny.

Postawa Pani Martyny Sobolewskiej, reprezentowana poprzez omawiane dzieło, jest pełna empatii, i troski o losy naszej planety. Poprzez rozprawę doktorską przebija się autorski krzyk niezgody Doktorantki w kwestii ważnych problemów cywilizacyjnych i zagrożeń świata ponowoczesnego. Artystka wskazuje na brak umiaru jako jeden z kluczowych problemów pędzącego konsumpcjonizmu i nawołuje do zaprzestania działań powodujących degradację środowiska naturalnego. Wytyka społeczeństwu konsumpcyjnemu nadmierną emisję gazów cieplarnianych i zanieczyszczenie wód mikroplastikiem – jako problemy, które prowadzą do nieodwracalnych zmian w skali globalnej. W tym kontekście rozprawę doktorską Pani mgr Martyny Sobolewskiej postrzegam jako szczególnie wartościową bowiem stanowi ona ważny komunikat zaangażowany społecznie.

W mojej ocenie przedstawione do recenzji opracowanie autorstwa Pani Martyny Sobolewskiej jest niezwykle oryginalne, ambitne i zasługuje na uznanie. Przekaz zawarty w pracy jest czytelny, zaś całość przygotowana została starannie, kompleksowo i nie budzi zastrzeżeń.

ZAKOŃCZENIE

Praca doktorska autorstwa Pani Martyny Sobolewskiej dowodzi wysokich kwalifikacji artystycznych i naukowych Doktorantki, świadczy o dużym doświadczeniu zawodowym, potężnej wrażliwości na problemy społeczne jak również dojrzałości twórczej Autorki. Kandydatka na stopień doktora sztuk plastycznych wykazuje się w rozprawie wiedzą teoretyczną z zakresu projektowania graficznego, komunikacji wizualnej i szeroko pojętych sztuk plastycznych, którą ze swobodą posługuje się na potrzeby opracowania rozprawy i z powodzeniem przekłada ją na język wizualny w omawianym dziele.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska potwierdza w mojej opinii wiedzę Kandydatki na stopień doktora sztuk plastycznych, jak również dowodzi posiadania przez Doktorantkę umiejętności niezbędnych do samodzielnego prowadzenia pracy badawczo-artystycznej. Pracę doktorską Pani mgr Martyny Sobolewskiej opracowaną pod opieką promotorską Pana Profesora Tomasza Kipki i Pani Promotor pomocniczej Prof. Pauliny Poczętej – z uwzględnieniem części teoretycznej i przede wszystkim opracowanego oryginalnego rozwiązania artystycznego – oceniam bardzo wysoko.

Niniejszym stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr Martyny Sobolewskiej jest wyjątkowo oryginalnym i wartościowym dokonaniem artystycznym.

Zarówno dotychczasowe osiągnięcia Doktorantki jak i przedłożona do recenzji rozprawa doktorska nie budzą wątpliwości co do gotowości Pani Martyny do awansu naukowego na stopień doktora. Doktorantka wykazuje się znaczącą aktywnością artystyczną, projektową jak również organizacyjną; zaś Jej dorobek artystyczny i projektowy jest przekonujący i nie budzi żadnych zastrzeżeń.

Dodatkowo stwierdzam, że przedstawiona przez Panią mgr Martynę Sobolewską rozprawa doktorska jak i Jej dotychczasowe osiągnięcia artystyczno-naukowe, stanowią istotny wkład Doktorantki w rozwój reprezentowanej przez Kandydatkę dyscypliny artystycznej.

Zarówno przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pani mgr Martyny Sobolewskiej, jak i Jej dorobek artystyczno-naukowy, kuratorsko-organizacyjny, dydaktyczny i popularyzatorski – w pełni uzasadniają awans Kandydatki na stopień doktora sztuki, co rekomenduję z pełnym przekonaniem.

KONKLUZJA

Biorąc pod uwagę zarówno wartość merytoryczną rozprawy doktorskiej Pani mgr Martyny Sobolewskiej, przekonujący dorobek artystyczny Doktorantki i przede wszystkim wysoki poziom artystyczny opracowanego przez Kandydatkę projektu pt.: *Jak sprzedać koniec świata?* jak również społeczny charakter przedmiotowego dzieła – stwierdzam jednoznacznie, że przygotowana przez Panią Martynę Sobolewską rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie podjętego problemu i spełnia wymogi ustawowe stawiane doktorantom [określone zarówno w Art. 13 ust. 1. Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595 z późn. zm.), jak również w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2018 r., poz. 261 z późn. zm.).

W związku z powyższym z przekonaniem popieram wniosek skierowany do Wysockiej Rady Naukowej Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o przyznanie Pani mgr Martynie Sobolewskiej stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Łódź / Szczecin, dn. 19.02.2023 r.

dr hab. Michał Kacperczyk, prof. AS

* Wszelkie cytaty wykorzystane w niniejszej recenzji zostały zaczerpnięte z rozprawy doktorskiej.

Recenzja została opracowana na podstawie analizy materiałów dostarczonych do recenzji:

1. Martyna Sobolewska, *Jak sprzedać koniec świata?* (rozprawa doktorska), Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji, UŚ w Katowicach, 2022.
2. Martyna Sobolewska, *Dokumentacja dorobku artystycznego*
3. Strony internetowej projektu www.apo-store.eu (dostęp: 20.12.2022)
4. Profilu na portalu Facebook [@apo.neverending.store](https://www.facebook.com/apo.neverending.store) (dostęp: 27.12.2022)
5. Profilu na portalu Instagram [@apo_store](https://www.instagram.com/apo_store) (dostęp: 30.12.2022)

Jak również:

6. Opinii Promotora rozprawy doktorskiej Pana Profesora dr hab. Tomasza Kipki, prof. UŚ
7. Opinii Promotora pomocniczej Pani Profesor dr hab. Pauliny Poczętej, prof. UŚ
8. Strony internetowej www.holkadesign.mypportfolio.com (dostęp: 18.01.2023)
9. Strony internetowej www.noisycreations.com (dostęp: 19.02.2023)